

door bedoelde Leersaars opgesteld tegen den aan- van Ouderling Vos, voorgelezen".

In art. 26 hooren wij verder:
„De Praeses leest een, door Z.Ew. opgemaakt, voor- stel voor ten einde verdere en noodeloze discussiën te voorkomen, en het punt in kwestie over den doop te beëindigen; doch daar het voorgelezen voorstel bij acclamatie niet kan worden aangenomen, worden de discussiën nog weer bij vernieuwing geopend, en twee andere voorstellen aan dat van den Praeses toege- voegd.

Deze drie voorstellen worden in stemming gebracht en met meerderheid van stemmen als besluit der Vergadering aangenomen, het voorstel dat luidt:

De Vergadering heeft, naar aanleiding van deze beschuldiging, het oordeel van de leden der vergade- ring gehoord; daarna hebben de broeders PIETERS en KREULEN hunne verdediging voorgedragen, en is uit dit alles der Vergadering gebleken, dat ook nu nog, gelijk reeds sedert eeuwen, bij eenheid in hoofd- zaak verscheidenheid van opvatting in de bijzonder- heden bestaat.

De vergadering geroepen zijnde om over de zaak te oordeelen, heeft betrekkelijk de hoofdzak, d.i. de betekenende en verzegelende kracht der Sacramenten in het algemeen, de Broeders niet kunnen beschuldi- gen in strijd te zijn met de formulieren onzer Kerk.

Zij wil evenwel niet geacht worden hierdoor te ver- klaren, dat de ontwikkeling van de leer des kinder- doops, zoo als die door de broeders PIETERS en KREULEN is geschied, in alle opzichten de meest juiste uitdrukking van het gevoelen der Gereformeerde Kerk is, en oordeelt dat er op dezen oogenblik geene roeping bestaat betrekkelijk de leer der Sacramenten iets meer te verklaren, dan in de formulieren ver- klaard is.

Deze synode-beslissing is voor de kerk van groote beteekenis geweest. De aanklacht van afwijking in de leer van verbond en sacrament is afgewezen; er werd geen keer veroordeeld, maar volledige ruimte ge- houden voor de opvatting, zooals die door Pieters en Kreulen met zooveel nadruk onder woorden was ge- bracht.

Dat is echter niet zonder strijd gebeurd. De Acta vermelden in ditzelfde verband nog het volgende: „Ds S. VAN VELZEN verzoekt dat opgeteekend worde, dat het besluit over deze gewichtige aangelegenheid tegen Z.Ew. gegeven advies genomen is". En even later wordt meegedeeld, dat Ds Joffers het volgende protest indiende: „De ondergeteekende protesteert tegen genoemd Artikel dat een boekje met een vreemde leer, hetwelk, naar zijne overtuiging, in strijd staat met de eerste vraag van het doopsformulier van de kleine kinderen der geloovigen, in onze kerk zal geduld worden".

Het heeft er blijkbaar nog al gespannen. En ook na de synode duurde de strijd over deze kwestie nog voort. Op de volgende synode te Amsterdam in 1866 kwam de zaak opnieuw aan de orde. Verschillende voorstellen werden gedaan, waarvan tenslotte het vol- gende met meerderheid van stemmen als officieel be- sluit der vergadering werd aangenomen:

„De synode geeft den ernstigen raad, dat in het spreken, of schrijven over de leer der Kerk, en in het bijzonder over de leer des Doops, gelet worde op de wijze, waarop de Belijdenisschriften de leer onzer Kerk uitdrukken, en dat elk zich zooveel mogelijk wachte voor het gebruik van andere uitdrukkingen, dan in de Belijdenisschriften onzer Kerk gebezigd worden, vooral met het oog op de verschillende op- vatting van de betekenis en verzegeling der Sacra- menten".

Wie denkt niet aan de beschamende en kerkcheu- rende beslissingen van 1942 en latere jaren over deze ingrijpende materie? De Chr. Afgescheiden Geref. Kerk heeft zich in de vorige eeuw gewacht voor beslis- singen, die zij niet met het volste recht en met vol- komen duidelijkheid aan Gods Woord kon ontleenen. Ze heeft daarmee het spoor gevolgd van de Dordtsche Synode, die ook over deze vragen niet méér heeft willen uitspreken dan zij op dat oogenblik in strikte gebondenheid aan den tekst der Schrift kon doen. De synodes van 1942 en daarna meenden het beter te weten; ze hebben er een kerkcheuring aan ge- waagd, en die volgehouden, ook toen ze later zelf moesten erkennen, dat de formule van 1942 nog wel voor verbetering vatbaar bleek te zijn (om het maar macht te zeggen). Wie echter vraagt naar het offici- eele standpunt van de kerken der Afscheiding in deze kwestie, moet niet aankomen met enkele parti- culiere uitspraken van één of meer Afgescheidenen; hij zal moeten erkennen, dat de kerken der Scheiding geweigerd hebben, het vonnis te voltrekken, wat nu over ons is uitgesproken en doorgevoerd in den Naam des Heeren. Zoo mogen wij voor het forum der ge- schiedenis, voor de oogen van ons voorgelicht vrij het hoofd opheffen: wij zijn wedergekeerd tot en wenschen te blijven bij de vrijheid, die ook zij nog geen honderd jaar geleden uitdrukkelijk hebben beves- tigd en gehandhaafd.

Maar daarmee mag onze beschouwing niet eindigen. Want de synodebesluiten van 1863 en 1866 hebben niet alleen de groote waarde, dat zij de kerk voor ver- scheuring en laster hebben behoed (al is dat natuurlijk al een daad van veel beteekenis). Door deze beslis- sing is ook ruimte gemaakt voor de doorwerking van de reformatische gedachten over verbond en doop,

waardoor wij nog vandaag aan den dag de kracht mogen putten om sterk te staan tegen allerlei wind van leer, tegen allerlei ondermijning van Gods ver- bond en Zijn beloften. Om dat duidelijk te maken keeren we nog even terug tot de geschiedenis.

Door de genoemde synodebesluiten kreeg vanzelf- sprekend de opvatting, zooals die door Pieters en Kreulen werd voorgestaan, een belangrijken steun. Maar ze werd ook aanleiding tot een fellen aanval van buiten de kerk, en wel van den kant der Ba- ptisten. Geen wonder! De beide predikanten hadden in hun bovengenoemd boekje er herhaaldelijk op ge- wezen, hoe vaak ongemerkt allerlei Baptistische of Doopersche gedachten de zulvere verbondsgedachte in de Gereformeerde kerken vertroebelden. Da Pieters wist dit van vlakbij: in zijn omgeving, in Friesland, werkte de historische invloed van de doopsgezinde richting nog duidelijk na. Welbewust heeft hij daar- tegenover positie gekozen in de verbondleer van de Reformatoren.

Naar aanleiding van het door hem en Ds Kreulen uitgegeven boekje verscheen een brochure van een zekeren Willems, ouderling bij de Baptisten te IJlham in Oostfriesland. De titel luidde: „De kinderdoop der gereformeerden, volgens het werkje van K. J. Pieters en J. R. Kreulen..... is buiten en tegen het bevel des Heeren, en in strijd met de leer van de onmacht des menschen tot geestelijk goed; personeele verkiesing; bijzondere verlossing; krachtadige roeping; volhar- ding". (Men ziet: het gaat uitdrukkelijk onder dezelfde leuzen, waarmee men van synodale zijde tegen ons is opgetreden!).

Tegen dit geschrift, waarvan de titel voor zichzelf spreekt, publiceerde Ds Pieters in 1866 een uitvoerige weerlegging: „Het Baptisme bij het licht der H. Schrift en der geschiedenis beoordeeld en in 't licht gesteld. Een ernstig woord van waarschuwing tegen deze gezindte aan de Chr. Afgesch. Gereformeerden, 'de Vrienden der Waarheid' en allen die belang stellen in het Koninkrijk Gods op aarde".

Hierin merkt hij eerst op, dat het vroeger door hem met Ds Kreulen geschreven doopsboekje tegenspraak heeft uitgelokt in eigen kring: „niet in den vorm van wetenschappelijke of grondige weerlegging, hiertoe scheen de vereischte moed of kracht" te ontbreken, maar als verdachtmaking van onrechtzinnigheid, dat natuurlijk veel gemakkelijker was, en in een streven om deze gewande ketterij door een veroordeelend kerkelijk vonnis te treffen. De uitslag beantwoordde echter niet aan het oogmerk. De rechter die men had ingeroepen (de synode, L. D.) „verklaarde dat hij de beklagden niet kon beschuldigen van de betee- kenende en verzegelende kracht der sacramenten (want dit had men tot punt van aanval gekozen) in strijd met de belijdenis der kerk te hebben voorge- steld. Hiermede was deze kwestie op kerkelijk gebied althans rechtelijk geëindigd" (pag. II).

L. DOEKES.

KERKELIJK LEVEN

SAMENSPREKING, AL OF NIET?

Ten vervolge op hetgeen wij over deze aangelegen- heid reeds eerder publiceerden, berichten we, dat vol- gende brief inkwam bij de hierna te noemen deputaten:

Generale Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland. Zwolle Oct. 1946. Aan de deputaten van de Generale Synode der Geref. Kerken in Nederland (onderh. art. 31 K.O.), Groningen Mei 1946.

Waarde Broeders,

De door de Gen. Syn. van Utrecht Jan-Maart 1946 be- noemde deputaten voor een eventuele samenspreking met U en met deputaten van de Chr. Geref. Kerk hebben het an- woord, dat Uw Synode, die in Mei 1946 te Groningen ver- gaderd, hun zond, aan ons, Gen. Syn. der Geref. Kerken, vergaderd te Zwolle Sept.-Oct. 1946, voorgelegd.

Het doet ons leed, dat dat antwoord en uit het daarbij ge- voegde rapport en 't daarbij gevoegde getuigenis te moeten con- stateeren, dat Uw Synode gemeend heeft, het door de Synode van Utrecht gedane voorstel als „zondig, schadelijk, gevaarlijk en zinloos" te moeten afwijzen. Wij hadden op een andere ontvangst van dat voorstel gehoopt. Wij hoopten, dat Gij en Uw Synode daarin vooral zoudt hooren de begeerte naar kerkelijke gemeenschap met degenen, met wie wij ons nog steeds in Christus vereenigd weten.

Dit laatste gelooft Gij van ons niet, of in elk geval is het U onbegrijpelijk, hoe wij dit kunnen zeggen. Uw Synode schrijft in haar getuigenis: „O, en dat is wel het eerste, men durft het aan, te verzekeren, dat met schorsing en af- zetting, „op grond" van artikel 79-80 der Kerkenordening, ons geenerlei vonnis getroffen heeft aangaande onzen staat voor God". Uw Synode meent, dat daardoor een „erlijk en open" gesprek onmogelijk wordt; immers „alle artikelen zeg- gen overduidelijk, dat naar het oordeel der kerk de geschorsten een openbare grove zonde bedreven hebben, die den bedraver bij de wereld eerloos doet zijn en in een „gemeen lid" der afwijking veroorzaakt".

Nu is het noodzakelijk, onderscheid te maken tusschen schorsing en afzetting uit het ambt enerzijds en afhouding van het avondmaal en afsnijding van de gemeente anderzijds. Er kunnen zich gevallen voordoen, en er hebben zich meer- malen gevallen voorgedaan, waarbij wel afzetting uit het ambt noodzakelijk was, zonder dat daarop wering van het avondmaal behoeft te volgen. Een verwijzen naar art. 79 en 80 van onze kerkenordening houdt niet in, dat al de daar gebruikte qualificaties op ieder geval toepasselijk zijn. Of

het inderdaad tot afhouding van het heilig avondmaal moet komen, zal bij ieder geval afzonderlijk beoordeeld moeten worden. Het kan toch zijn, dat iemand op grond van be- paalde kerkrechtelijke inzichten komt tot handelingen, die de kerk als „openbare scheurmaking" moet veroordeelen, en tegevolge waarvan de kerk hem niet in het ambt kan hand- haven, terwijl er toch geen reden is om hem te excommuni- ceeren. Er is te meer reden om hierop te wijzen, omdat de Syn. van Middelburg 1933 uitdrukkelijk heeft uitgesproken, dat in bepaalde gevallen wel afhouding van het avondmaal noodzakelijk kan zijn, maar niet tot de uiterste trap van excommunicatie mag worden overgegaan zoolang het formu- lier van den ban niet toepasselijk geacht wordt. Wij nemen aan — en wat van Uw zijde daarover gepubliceerd is, be- vestigt ons in die gedachte — dat Uw kerkrechtelijke inzi- chten, welke wij afwijzen, Uw handelingen bepaald hebben. Of en in hoeverre dat bij een ieder, die in Uw kerkverband leeft, het geval is, kon niet meer uitgemaakt worden, doordat de kerkelijke gemeenschap verbroken werd. In elk geval is, voor zoover ons bekend is, op niemand in dit conflict de per- soonlijke censuur toegepast. Op grond van al het bovenstaande blijven wij U allen als broeders in Christus, zij het als dwa- lende broeders, erkennen en blijft ons hart naar het herstel der kerkelijke gemeenschap met U in den weg van waarheid en recht.

Wij verkeeren echter in twijfel, of niet juist Gij van Uw zijde ons rekent buiten het koninkrijk Gods te staan. Er komen in het door U ons toegezonden rapport uitdrukkingen voor, die ons ontsteld hebben. Blijkbaar heeft de bij Uw verband aangesloten kerkeraad van Breda aan Uw Synode geschreven, dat een samenspreking als door ons gevraagd niet kon en mocht plaats hebben en ter fundeering van zijn oordeel gewezen op de uitspraken der Schrift: „Verwerp een ketterischen mensch na de eerste en tweede vermaning" en: „Wat mededeel heeft de gerechtigheid met de ongerechtig- heid?" en die andere, waarin Christus zegt, dat men het heilige niet den honden zal geven. Op dit schrijven heeft het rapport geen ander antwoord, dan dat de „kruimkens" ook den honden toevallen, en dat onder „honden" te verstaan zijn degenen, die voor geen enkel medicijn toegankelijk zijn, wat bij ons, generaal genomen, nog niet definitief gebleken is. Bijna nog sterker spreekt het volgende: wanneer de Kerkeraad van Breda er op wijst, dat men een geloovige en een ongeloovige niet onder één juk mag plaatsen, wordt in het rapport geant- woord: „Maar indien een correspondentie geopend wordt, die het recht des Heeren trouw bedient, is hiervan geen sprake, en kan gehoopt worden op deze vrucht, dat geloovigen, die nu nog eenzijdigen ploeg trekken met wie ons uitwerpen, ophouden met dit door Paulus veroordeeld bedrijf". Welke andere conclusie kan daaruit getrokken worden, dan dat er onder ons misschien nog wel enkele geloovigen zijn, maar dat wij niet meer als een kerk, als een vergadering van ge- loovigen, kunnen aangemerkt worden? Het ligt dan ook ge- heel in de lijn van deze gedachtegang, dat Gij in Uw schrij- ven de Deputaten van de Utrechtse Synode aanspreekt met „Mijne Heeren". Toch kunnen wij van U niet aannemen, dat Gij dit zoo bedoelt en dat Gij ons den broedernaam weigeren zoudt. Wel zouden wij gaarne van U in dit opzicht eerst klaarheid hebben. De Utrechtse Synode begeerte immers een samenspreking op grond van de Heilige Schrift en de Drie Formulieren van Eenigheid. Wanneer wij geen geloovigen zijn, staan wij zelfs niet enigermate op die basis. En welk heil is er te verwachten van een samenspreking, waarbij men niet van beide zijden elkaander als broeders in Christus, zij het dan als dwalende broeders, erkent?

Gij twijfelt er aan, of het ons met die basis wel ernst is. Het ons toegezonden rapport betoogt, dat de Utrechtse Synode beter gedaan had, de vroegere leernitspraken dispu- tabel te stellen of voor het minst die te laten voor wat zij waren; nu heeft zij echter een nieuwe verklaring gegeven. Aan die verklaring, waarvan zij het gezag van een belijdenis-uitspraak toekende, zijn dan haar deputaten eveneens als aan de belij- denis zelf gebonden. Het is nu niet de gelegenheid, de mo- tieven te bespreken, welke de Utrechtse Synode er toe ge- leid hebben, deze nieuwe verklaring vast te stellen; wij hopen, dat dat bij de gewenschte samenspreking zal kunnen geschie- den. Wel is er nu aanleiding, op te merken, dat deze nieuwe verklaring, evenals de belijdenis zelf, altijd appellabel is aan de Schrift. Indien U tegen deze verklaring bedenkingen zoudt hebben op grond van Schrift en belijdenis, zullen onze Depu- taten die bij de samenspreking gaarne van U vernemen; en indien Gij hen en ons van het onschijnlijke dier verklaring zoudt kunnen overtuigen, zouden wij bereid zijn, die terug te nemen of te wijzigen. Het uitgangspunt bij die bespreking zou dan echter moeten liggen in de belijdenis, waarmee wij van beide kanten verklaren in te stemmen. Wij zijn van onze zijde te zeer overtuigd van eigen feilbaarheid, dan dat wij niet altijd bereid zouden zijn naar U en Uw bezwaren te luisteren. Van harte hopen wij, dat diezelfde gezindheid ook bij U aan- wezig zal zijn. Wij blijven dan hopen, hoewel, wij daarvan in het ons toegezonden rapport en getuigenis weinig bemerkten. Wij worden in dat getuigenis overeenkomstig den geest van dat rapport opgeroepen om ons te bekeeren van onzen zon- digen weg, maar het blijkt niet, dat Gij U ook telkens bezint, of Gij U op een verkeerdten weg bevindt. En zoudt Gij ons niet willen aanhooren, wanneer wij U van het verkeerde van dien weg zouden trachten te overtuigen? Broeders, indien wij in dien geest zouden willen spreken, samen, luidende om de leiding van Gods Geest, zou er dan geen licht in deze duister- nis komen? Laten wij van beide zijden de gelegenheid daartoe niet verzuimen!

Gaarne willen wij een bepaald bezwaar, dat aan Uw zijde blijkt te bestaan, wegnemen. De Utrechtse Synode sprak van leerpunten, die ons tot nu toe scheiden. Uw Synode meent, dat daardoor de eigenlijke oorzaken van de geslagen breuk aan de aandacht onttrokken worden. Het is zeker niet de bedoeling van de Utrechtse Synode geweest, dat over niets anders dan over de confessionele verschillen gesproken zou worden. Slechts meende zij, dat in de confessionele ver- schillen de diepste oorzaak der scheuring lag en dat die daarom het eerst voor bespreking in aanmerking kwamen. Zij meende, dat, ook wanneer de bespreking bij een ander punt zou be- gonnen worden, zij toch telkens naar de confessionele ver- schillen zou terugleiden. Bovendien had zij een bespreking tegelijk ook met Deputaten van de Chr. Geref. Kerk op het oog, en het zijn toch vooral de confessionele verschillen, welke de drie kerkelijke gemeenschappen gescheiden van elkander doen leven. Het zal echter nog geruimen tijd duren, voordat de Synode der Chr. Geref. Kerk vergadert en op ons verzoek kan antwoorden; daarom zou er alles voor te zeggen zijn,

dat nu spraken thema heel den oorzaak geen be-

Wel den vo- schriften een cor- brenger miaven- komen. Het alle ge- meelva- kan we- schappe- ons vo-

En r- saams- Geest tot het geloov- hindern- samens-

Het- Gene- Gron- Doeken- Wam- Hier- schrij- het be- mogel- ceeren-

Tot z- We la- het zeta- gemaak-

Een- eerst me- nog we- persoon- bezware- aan dit- dra het- we het- particul-

1. „L- synode, HET B- mogelij- bilieere- Alleen- VOLG-

ONZE- best, de- houden-

2. Ds- ook pro- broeder- zijn we- aangaat- rich d-

in d- van de- mr v. - Grootj- S. Gref-

schap- van K- aangee- van he-

(al die- Van oer- een em- Berkou-

Over m- dus t- kerk- andere-

„waard- maker"

3. W- dat de- de syn- wijzen-

evenwe- haar v- KENS-

ons ve- en zin- waar b-

ook no- „verzo- citeeren- stroom-

cies i- van h-

4. W- in hur-